

*Prikaz knjige***Robert Jurašić, *Policija u međunarodnim odnosima***

Zagreb, Politička kultura, 2009., 235 str.

Nova sigurnosna paradigma promijenila je pogled na svijet i poimanje sigurnosti. Novi sigurnosni izazovi i neprekidna dinamika međunarodnih odnosa od subjekata traže promjene vanjskopolitičke prakse ukoliko žele sačuvati temeljne vrijednosti međunarodne zajednice kao što su mir i sigurnost. Međunarodna policijska suradnja jedini je djelotvoran odgovor na nove sigurnosne izazove. Upravo zato intenzitet međunarodnih odnosa policijskog karaktera sve je snažniji, a važnost međunarodne policijske suradnje sve je veća. Usprkos tome ostaje činjenica da je područje međunarodnih policijskih odnosa i policije nedovoljno istraženo, a knjiga Roberta Jurašića *Policija u međunarodnim odnosima* predstavlja značajan doprinos popunjavanju te nedopustive znanstvene praznine. Nažalost, autora je na daljnjem putu zaustavila zloćudna bolest.

Tematski gledano, knjiga se sastoji od tri dijela. Prvi dio bavi se međunarodnim policijskim odnosima. Autor kao cilj knjige postavlja provjeru i potvrdu hipoteze o rastućem značaju policije u međunarodnoj zajednici. Drugi dio razmatra djelovanje Interpola i Europolu kao najvažnijih organizacija za međunarodnu policijsku suradnju. U trećem dijelu autor razmatra problem suradnje u okviru Interpola i Europolu. Istraživački fokus usmjeren je prije svega na ulogu i suradnju policijskih organizacija u borbi organiziranog kriminala i terorizma kao najvećih sigurnosnih ugroza današnjice. Sadržajno, knjiga je podijeljena na šest poglavlja. Prvo poglavlje bavi se policijskom organizacijom i njezinom ulogom, od samih početaka organiziranog života ljudi do stvaranja suvremenih policijskih sistema kakve danas poznajemo. Riječ policija korijene vuče od grčke riječi *polis*, a najstariji pisani trag dolazi iz Egipta 3500 g. pr. Krista. Osnovni postulat policije do danas ostao je isti, čuvati i štititi iako se sama institucija kroz povijest mijenjala s obzirom na društvene promjene i političke okolnosti. Iako autor smatra da se "uređenost svake države direktno ogleda u uređenosti njene policije" (str. 15), svjestan je i negativnog prizvuka samog termina jer je represija konstitutivni faktor njenog rada.

Drugo poglavlje "Međunarodni policijski odnosi" autor započinje portretiranjem općeg pristupa međunarodnim policijskim odnosima. On je neodvojiv od konteksta međunarodnih političkih odnosa. Autor smatra da je teroristički napad na SAD 11. rujna 2001. okrenuo novo poglavlje međunarodnih odnosa i svijet podijelio na zemlje udružene u antiterorističku koaliciju i one koje su izvor terorizma ili ga podržavaju. Multiplicirajući efekti globalizacije blagotvorno su djelovali na sferu organiziranog kriminala koji je ne sa-

da utječe nego i kreira međunarodne odnose. Radi kvalitetnijeg sagledanja problema autor izdvaja pojavne oblike međunarodnog kriminala, a međunarodne policijske odnose koji se javljaju početkom 20. st. definira kao odnose koji se na međunarodnom planu uspostavljaju između policijskih organa i institucija različitih država. Cilj je izvršavanje zadataka koji se pred njima postavljaju u vezi s borbom za održavanje javnog reda i protiv kriminala... (23). Države su prema Jurašiću najvažniji subjekti međunarodnih policijskih odnosa. Tu su još i međunarodne policijske organizacije, a od njih posebno izdvaja Interpol, skupinu Trevi, Schengenski sporazum i EUROPOL. Interpolove tjeralice za osumnjičenicima za ratni zločin primjer su pojedinačno kao subjekata međunarodnih policijskih odnosa.

U nastavku istog poglavlja autor razlikuje dva vida međunarodnih policijskih odnosa. Multilateralni odnosi imaju prioritetnu važnost jer čine okvir suradnje unutar kojeg se stvaraju mehanizmi i pravila igre. Takva suradnja započinje u 19. st. u Europi, potaknuta zajedničkom sigurnosnom politikom tog vremena – anarhizmom. Dok multilateralni odnosi postavljaju okvir suradnje, konkretna problematika najčešće se rješava na bilateralnoj razini. Autor spominje i značajan doprinos jednoga od pionira kriminalistike Ivana Vučetića i to u kontekstu razvijanja multilateralne policijske suradnje, konkretno prijedlog o stvaranju Svjetske policijske unije. No čine im je pomrsio Prvi svjetski rat, da bi međunarodna suradnja započela 1923. stvaranjem Međunarodne komisije kriminalističke policije, prethodno Interpola.

Nadalje autor pažnju posvećuje važnijim multilateralnim policijskim organizacijama koje danas djeluju na europskom prostoru (Schengen, skupina Benelux, skupina Pompidou), onima regionalnog karaktera (Lagoski sporazum) i međunarodnim nevladinim policijskim organizacijama (IPA) te Međunarodnoj policiji UN-a. Kao najvažniju europsku međunarodnu policijsku organizaciju ističe Schengenski sporazum, tzv. "Europu bez granica" i smatra "odgovorom suvremene Europe međunarodnom kriminalu kojim ona želi dostignute vrijednosti unapređujući pritom sigurnost u regiji i međunarodnu sigurnost općenito" (46). Lagoski sporazum (Afrika) i Arapska liga su imjeri su koji pokazuju da je regionalna policijska suradnja i u drugim krajevima svijeta prepoznata kao odgovor na probleme međunarodnog kriminaliteta specifične za te regije. Autor navodi primjer IPA-e, najbrojnije međunarodna nevladina policijska organizacija koja okuplja policajce širom svijeta, specifične jer za cilje nema suprostavljanje kriminalitetu nego svorsno "cehovsko" promicanje zajedništva, pomoći i prijateljstva. Valorizira i dosadašnji angažman Međunarodne policije UN-a, posebno imajući na umu njihovu misiju na području bivše Jugoslavije, autor izvodi zaključak o potrebi njenog postojanja ali i korjenitoj reformi koja proizlazi iz nepostojanja međunarodnopravnog temelja njenog postupanja i nejednakog položaja pripadnika.

Pišući o problematici međunarodnog policijskog prava, autor zastupa stav o osnivanju stalne institucije međunarodnog suda i međunarodnih po-

licijskih snaga jer smatra da globalne prijetnje zahtjevaju i globalni tretman. U tom kontekstu podcrtava i izdvaja međunarodno policijsko pravo koje za razliku od kaznenog uključuje i komponentu preventivnog postupanja i jedino povezivanje tih instituta može tvoriti adekvatnu politiku suzbijanja međunarodnog kriminaliteta.

U trećem poglavlju koje nosi naslov "Sigurnosni izazovi značajni za međunarodnu policijsku suradnju" autor klasificira najvažnije sigurnosne ugroze te nam vrlo blisko predočava njihove pojavne oblike i karakteristike. Upravo ovaj dio knjige kod čitatelja izoštrava percepciju i navodi na zaključak da se jedino sinergijsko djeovanje svih policijskih organizacija na međunarodnom planu može adekvatno suprostaviti umreženim i interesno povezanim oblicima međunarodnog kriminaliteta.

Terorizam radi svog destruktivnog potencijala smatra sigurnosnim problemom broj jedan. Definira ga kao "nasilje usmjereno na izazivanje straha i slamanja otpora radi ostvarivanja određenog, prvenstveno političkog cilja" (81) i podsjeća da nije riječ o novoj pojavi. Čitavo 20. st. predstavlja njegovu zrelu fazu, suvremeno doba terorizma započinje 1960-ih učestalim otmicama zrakoplova, a 11. rujna globalizirani terorizam doživljava punu afirmaciju.

Pišući o organiziranom kriminalu autor ne zaobilazi istaknuti nedostatak uniformnog i jedinstvenog pristupa, definicije i tretiranja istoga kod različitih nacionalnih zakonodavstava. To za posljedicu ima nerealno sagledavanje organiziranog kriminala i loše sigurnosne procjene koje mu omogućuju infiltriranje u legalne gospodarske tokove. Nadalje, korupcija i nastojanja da se nelegalno stečeni novac "opere" opasne su implikacije organiziranog kriminala kojima autor posvećuje pažnju. Posebno upozorava na vezu organiziranog kriminala i terorizma, terorističke organizacije bave se organiziranim kriminalom kako bi osigurale financijska sredstva za svoje aktivnosti.

Ilegalne migracije treća su skupina sigurnosnih prijetnji. Autor ih promatra u kontekstu razvoja komunikacija, sve izraženije podjele na "bogati sjever" i "siromašni jug" te s obzirom na posljedice koje proizvode nastoji nam prezentirati što se danas na međunarodnoj razini čini kako bi se tome stalo na kraj.

"Ilegalna trgovina narkoticima i oružjem" naziv je zanimljivog podnaslova u kojem stručno znanje i profesionalno iskustvo autora jasno iscrtavaju izvore, krijumčarske rute i metode kojima se organizirani kriminal koristi.

Autor ratne zločine smatra petom skupinom izazova međunarodnoj policijskoj suradnji. Daje nam kratki pregled evolucije međunarodnog prava do današnjih dana s ciljem što efikasnijeg sankcioniranja kršenja svih vrsta ljudskih prava.

Četvrto poglavlje bavi se Međunarodnom organizacijom kriminalističke policije poznatijom kao Interpol. Prikazan je povijesni razvoj, institucionalna struktura i zadaće. Osnovan 1956. na principima univerzalnosti (učlanjenje svih zemalja svijeta) i apolitičnosti (ne bavi se predmetima s političkom, rasnom ili vjerskom pozadinom) danas ima 180 zemalja članica. Autor i ovdje govori o problemima i perspektivi te najvažnije međunarodne policijske organizacije. To je prije svega nemogućnost operativnog djelovanja, velika

okracija i spora koordinacija. Ipak, nezmjenjiva je njegova uloga u pot-
žnoj djelatnosti i komunikacijskoj suradnji, a perspektiva treba graditi na
gionalizaciji policijske suradnje. Također navedena je i kronologija odnosa
terpola i Republike Hrvatske.

Tema petog poglavlja je Europska policija (Europol), institucija zamišlje-
kao operativno i obavještajno tijelo koji bi na teritoriju EU imalo izvršno-
presivnu ulogu. S radom je započeo 1999. no do danas njegove su ovlasti
mo obavještajno-logističke i savjetodavne prirode. Uz to, navodi autor,
oblem predstavlja i njegovo neuvezivanje nacionalnih policija tranzicij-
ih zemalja jugoistočne Europe. Upravo u suradnji s njima autor vidi i nje-
vu perspektivu, ali ne očekuje da će ostvariti svoju prvotno zamišljenu ulo-
tj. biti "europski FBI" (179). Hrvatska je 2006. dobila nacionalnu jedinicu
suradnju s Europolom.

Posljednje poglavlje razmatra policijsku suradnju u svezi s novim izvorima
rožavanja nacionalne i međunarodne sigurnosti. Kada je u pitanju efikasna
rba protiv terorizma, prema Jurašiću, nužno je imati koordinaciju i razvije-
suradnju između policijskih i vojnih struktura, pravosuđa, obavještajnih
žbi i kontrole financijskih tokova. Od 1930-ih nastale su brojne međuna-
odne konvencije s ciljem suzbijanja terorizma, a danas ključnu ulogu ima In-
pol koji terorizam više ne tretira pod pricip apolitičnosti. Od ostalih oblika
vodi skupinu Trevi, grupu G7 plus Rusija i Europol. što se tiče borbe protiv
talih sigurnosnih ugroza kao što su organizirani kriminal, ilegalne migracije
e ilegalna trgovina narkoticima, ljudima i oružjem autor navodi da najveću
cijativu u stvaranju međunarodnopravnih akata imaju Organizacija UN-a,
jeće Europe i EU. Na temelju tih akata suradnja se odvija kroz Schengen,
upinu TREVI, Europol, Interpol, Međunarodnu kriznu grupu... U proce-
iranju ratnih zločina najveći doprinos dala je Organizacija UN-a i Organiza-
a za sigurnost i suradnju u Europi. Autor u prevenciji i represiji ratnih zloči-
smatra nužnim uspostavu Stalnog međunarodnog suda za ratne zločine.

Hrvatska je od 1992. članica Interpola, uz to ostvarena je i suradnja s Euro-
lom, a u tijeku su i pripreme za provedbu Schengenskog ugovora. U kon-
stu jugoistočne Europe autor kao najvažniju međunarodna inicijativu spon-
nje Pakt o stabilnosti te Inicijativu za suradnju u jugoistočnoj Europi (SECI).

U zaključku autor ponovno apostrofiraju simbiozu globalnog kriminala i
orizma kao neprijatelja "broj 1". Prema njegovim riječima "svijet je posato
linstveno geopolicijsko krimogeno područje" (227). Za uspješnost djelova-
a bit će potrebno izvršiti redukciju broja međunarodnih policijskih organi-
cija, povećanje ovlasti i suverenost postupanja bez obzira na nacionalne
anice. Autor smatra da će taj proces biti dug, a najveći izgledi za realizaciju
stoje na području EU. U tom smislu Europa postavlja parametre novih ob-
a policijskih odnosa koji će, nadamo se, unatoč sveopćoj globalizaciji us-
šno odgovarati na sve sigurnosne izazove.